

BESLUT

2023-06-19 Dnr: 23/01391

Saken

Uppfyllelse av krav på tillgänglighet till tv-sändningar och beställ-tv för personer med funktionsnedsättning

Beslut

Sveriges Utbildningsradio AB (UR) har inte uppfyllt kraven för 2022 avseende teckenspråkstolkning och syntolkning i tv-sändningarna. UR har uppfyllt övriga krav. Det saknas anledning att meddela ett föreläggande. Ärendet avslutas utan ytterligare åtgärd.

Sammanfattning

Krav	Tv-sändningar	Beställ-tv
Textning av icke direktsända program	Uppfyllt (100 procent)	Uppfyllt (100 procent)
Textning av direktsända program	UR har inte sänt några direktsända program.	Ej aktuellt
Teckenspråkstolkning	Ej uppfyllt (4,95 procent enligt nämndens beräkning)	Uppfyllt
Syntolkning	Ej uppfyllt (4,94 procent enligt nämndens beräkning)	Uppfyllt
Uppläst text	Uppfyllt	Uppfyllt
Kvalitet och användarbarhet	Uppfyllt	Uppfyllt
Information	Uppfyllt	Uppfyllt
Dialog med berörda organisationer	Uppfyllt	Uppfyllt

Bakgrund

Krav på tillgänglighet till tv-sändningar för perioden 2020–2022

Enligt radio- och tv-lagen ska en leverantör av medietjänster utforma tjänsten på ett sådant sätt att den blir tillgänglig för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik. Omfattningen av tillgänglighetskraven för UR beslutas av regeringen och granskningsnämnden har tillsynsansvaret (5 kap. 12 § och 16 kap. 2 § radio- och tv-lagen).

Den 5 december 2019 beslutade regeringen att UR under perioden 1 januari 2020–31 december 2022 ska tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning genom textning, teckenspråkstolkning, uppläst text och syntolkning enligt följande.¹

Omfattning av skyldighet att tillgängliggöra sändningar – procent av sändningstiden för tv-sändningar på svenska

År	Textning av icke direkt-sända program	Textning av direktsända program	Teckenspråkstolkning	Syntolkning
2020	100	70	4,5	4,5
2021	100	75	5	5
2022	100	75	5,5	5,5

Skyldigheten avser UR:s samlade programutbud i SVT:s samtliga programtjänster som sänds i marknätet, via satellit och genom tråd, med undantag för de programtjänster som är parallellsändningar i hd-tv-kvalitet av andra programtjänster. Fördelningen av tillgängliggörandet mellan olika programtjänster får avgöras av UR efter diskussion med berörda organisationer och med beaktande av aktuella målgruppers behov, bland annat när det gäller vilka program som tillgängliggörs.

Skyldigheten att tillgängliggöra program genom textning ska uppfyllas genom textning av förinspelade och direktsända tv-program på svenska. UR ska särskilt eftersträva en ökad kvalitet i textningen av direktsända program.

Utöver vad som framgår ovan ska tjänsten uppläst text erbjudas i alla icke-direktsända program med översättningstext i utbudet av UR:s program i SVT:s programtjänster. Programtjänster som är parallellsändningar i hd-tv-kvalitet av andra programtjänster omfattas inte. UR ska ägna särskild uppmärksamhet åt tjänstens kvalitet och användbarhet utifrån ett användarperspektiv. Arbetet ska vara systematiskt och regelbundet samt dokumenteras och redovisas.

¹ Ku2019/01605/MD, Ku2019/02012/MD.

Utbudet av UR:s program i SVT:s programtjänster ska tillgängliggöras genom samtliga tillgänglighetstjänster i såväl marknätet som via satellit och genom tråd om tekniska förutsättningar för distribution av tillgänglighetstjänsten finns.

Tillgodoräknande av samtidiga sändningar

Teckenspråkstolkning och syntolkning som tillhandahålls genom sändning över internet samtidigt som ett tv-program sänds linjärt i en programtjänst får tillgodoräknas som ett tillgängliggörande.

Syntolkning eller uppläst text som tillhandahålls genom ett ljudspår i en separat enhet såsom mobiltelefon eller läsplatta samtidigt som ett tv-program sänds linjärt i en programtjänst får tillgodoräknas som ett tillgängliggörande.

Tillgodoräknande av beställ-tv

Program som gjorts tillgängliga för personer med funktionsnedsättning i beställ-tv får tillgodoräknas för att uppfylla kravet på att tillgängliggöra sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd. Möjligheten till tillgodoräknande gäller endast i fråga om tillgängliggörande genom teckenspråkstolkning och syntolkning.

Endast program som också sänts i marknätet, via satellit eller genom tråd i programtjänster under den aktuella redovisningsperioden får tillgodoräknas. Tillgodoräkandet får inte överstiga 30 procent av den sändningstid som ska tillgängliggöras enligt respektive nivå.

Krav på tillgänglighet till beställ-tv för perioden 2021–2022

Den 22 december 2020 beslutade regeringen för första gången om krav på tillgänglighet till beställ-tv för personer med funktionsnedsättning. Beslutet avser perioden 1 januari 2021–31 december 2022.²

Urvalet av program som tillgängliggörs får avgöras av UR med beaktande av aktuella målgruppers behov.

Syntolkning eller uppläst text som tillhandahålls genom ett ljudspår i en separat enhet såsom mobiltelefon eller läsplatta får tillgodoräknas som ett tillgängliggörande.

Textning

UR ska genom textning tillgängliggöra samtliga program på svenska som tillhandahålls i beställ-tv. Ett tillhandahållande av ett program som tidigare direktsänts enbart via internet omfattas inte av kraven. UR ska dock verka för att i

² Ku2020/02248, Ku2020/02737.

så stor utsträckning som möjligt göra sådana program tillgängliga genom textning så snart som möjligt efter publicering.

Teckenspråkstolkning och syntolkning

Program som har tillgängliggjorts genom teckenspråkstolkning respektive syntolkning vid sändning i marknätet, satellit eller tråd ska tillgängliggöras på motsvarande sätt vid tillhandahållande i beställ-tv. Utbudet av teckenspråkstolkade och syntolkade förstapublicerade program som enbart tillhandahålls i beställ-tv ska öka årligen under 2021 och 2022 i förhållande till 2019 års nivå.

Uppläst text

UR ska verka för att tjänsten uppläst text ska kunna erbjudas i UR:s beställ-tv-tjänst.

Krav för både tv-sändningar och beställ-tv

Samtliga tillgänglighetstjänster ska hålla hög kvalitet och användbarhet, vilket ska utvärderas årligen av programföretaget.

Skyldigheten att tillgängliggöra program genom teckenspråkstolkning ska uppfyllas genom tolkning av program för den breda allmänheten.

Information

UR ska eftersträva att användare får fullgod och tillgänglig information om vilka program som tillgängliggörs genom olika tjänster.

Dialog med berörda organisationer

UR ska ha en systematisk och regelbunden dialog med berörda organisationer. Dialogen ska dokumenteras och bland annat syfta till att utveckla kvaliteten och användbarheten hos tillgänglighetstjänsterna ur ett användarperspektiv.

Redovisning av kraven

UR ska årligen lämna in en redovisning av hur kraven enligt besluten har uppfyllts. Närmare kring vad denna ska innehålla framgår av regeringens beslut.

Redovisning för perioden 1 januari 2022–31 december 2022

Av UR:s redovisning för 2022 framgår omfattningen av den textning, teckenspråkstolkning, syntolkning respektive uppläst text som har erbjudits under året samt att företaget anser att kraven uppfyllts. Sändningarna i marknätet, via satellit och genom tråd har enligt UR varit identiska vad gäller såväl innehåll som hur tillgänglighetstjänsterna har visats och fungerat.

Av redovisningen framgår vidare bland annat följande.

UR sände totalt 3 757 timmar i SVT:s programtjänster under 2022. Av dessa var 3 590 otolkade timmar, varav 1 535 timmar var på svenska. Det totala antalet tolkade timmar var 167,1. UR har i komplettering till granskningsnämnden uppgett att de tolkade timmarna räknas bort från den totala sändningsvolymen och att kvoten därefter beräknas på de otolkade timmarna som sänts på svenska.

UR har genom fördelningen av syn- och teckenspråkstolkade program mellan SVT:s programtjänster beaktat målgruppernas behov på så sätt att barnprogram har sänts i SVT Barn och övriga program i SVT24 i möjligaste mån parallellt med att det otolkade programmet sänts i SVT1 eller SVT2. För att erbjuda en så bra tjänst som möjligt samordnar UR detta med SVT, ofta genom att samla ihop teckenspråkstolkning respektive syntolkning i längre block i SVT24 så att respektive målgrupp lätt ska kunna hitta och ta del av utbudet.

För att försäkra sig om att samtliga tillgänglighetstjänster håller en hög kvalitet och användbarhet utvärderas årligen utbudet bland annat genom dialogmöten med olika grupper inom funktionshinderrörelsen. För att säkerställa språklig kvalitet använder UR företrädesvis icke-hörande teckenspråkstolkare. Tolken utgår från ett manus skrivet på teckenspråk i stället för en direkttolkning som utförs av en hörande. UR har under 2022 satsat på att förbättra kvaliteten på de teckenspråkstolkade programmen, bland annat genom att visa teckenspråkstolk i halvbild, i stället för infälld i ett hörn. Vad gäller syntolkning har UR infört tydligare kravspecifikationer vid beställning samt löpande granskning av manus, både innan och efter inspelning, för att säkerställa att produktionen håller högsta kvalitet.

I december 2022 höll UR det årliga dialogmötet om svenskt teckenspråk. På mötet deltog bland annat representanter från organisationer, myndigheter och förbund. Under 2022 hade UR även ett referensgruppmöte med företrädare från Synskadades riksförbund och Riksorganisationen Unga med synnedläggning.

PS Funk är ett projekt mellan UR, SVT, Sveriges Radio AB och Funktionsrätt Sverige som syftar till dialog och att höja kunskapen om funktionsrätts- och tillgänglighetsfrågor. Under 2022 arrangerades ett PS Funk-seminarium.

Utöver dialog med berörda organisationer skickar UR nyhetsbrev med information kring när, hur och var olika program sänds och tillgängliggörs, bland annat till taltidningar och representanter för såväl synskadade som hörselnedsatta och döva.

Granskningsnämndens bedömning

Uppfyllelse av kraven på tillgänglighet till tv-sändningar

Textning av icke direktsända program

UR har textat samtliga icke direktsända tv-program på svenska under 2022 i marknätet, via satellit och genom tråd. UR har därmed uppfyllt kravet vad gäller textning av icke direktsända program.

Textning av direktsända program

UR har inte sänt några direktsända program under 2022. Ärendet föranleder därför inte någon ytterligare åtgärd i denna del.

Teckenspråkstolkning och syntolkning

I regeringens beslut om omfattningen av skyldigheten att tillgängliggöra sändningar genom teckenspråkstolkning respektive syntolkning anges omfattningen i procent av sändningstiden för tv-sändningar på svenska. Granskningsnämnden anser att detta måste förstås så att sändningstimmarna som varit försedda med tolkning ska ingå i beräkningsunderlaget för kvoterna, det vill säga i den totala sändningstiden för tv-sändningar på svenska, eftersom det handlar om tolkning i program på svenska. Nämnden konstaterar mot denna bakgrund att UR har beräknat kvoterna på en för låg sändningsvolym (1 535 otolkade timmar på svenska) och därmed kommit fram till att 84 timmar ska ha tillgängliggjorts med teckenspråkstolkning respektive syntolkning (5,5 procent av 1 535 timmar) per plattform under året.

Av UR:s redovisning framgår att av företagets samlade programutbud som sänts i SVT:s samtliga programtjänster under 2022 har 1 702,1 timmar varit på svenska. Sändningarna har varit identiska i marknätet, via satellit och genom tråd. Nämnden konstaterar att det innebär att 93,6 timmar ska ha tillgängliggjorts med teckenspråkstolkning respektive syntolkning (5,5 procent av 1 702,1 timmar) per plattform under året.

UR har uppgett att företaget har sänt 83,7 timmar teckenspråkstolkning i marknätet, via satellit och genom tråd. UR har också tillhandahållit 0,6 timmar teckenspråkstolkning i beställ-tv i UR Play, samtidigt som originalprogrammet har sänts i marknätet, som UR får tillgodoräkna sig vid bedömningen av respektive plattform. UR har sänt 83,4 timmar syntolkning i marknätet, via satellit och genom tråd. UR har också tillhandahållit 0,6 timmar syntolkning i UR Play, samtidigt som originalprogrammet har sänts i marknätet, som UR får tillgodoräkna sig på samma sätt.

UR har enligt nämndens beräkning tillgängliggjort 4,95 procent med teckenspråkstolkning och 4,94 procent med syntolkning per plattform under året.

UR har därmed inte uppfyllt kraven på 5,5 procent.

Uppläst text

UR har uppgett att tjänsten uppläst text har erbjudits i alla icke direktsända program med översättningstext och att det är SVT som förfogar över och styr tjänsten. Av SVT:s redovisning framgår att tjänsten fungerat i marknätet, via satellit och genom tråd. Nämnden finner att UR har uppfyllt kravet vad gäller uppläst text.

Uppfyllelse av kraven på tillgänglighet till beställ-tv

Textning

UR har i komplettering till granskningsnämnden uppgett att samtliga program som tillhandahållits i beställ-tv under 2022 har textats. UR har därmed uppfyllt kravet vad gäller textning i beställ-tv.

Teckenspråkstolkning och syntolkning

UR har uppgett att alla program som har tillgängliggjorts genom teckenspråkstolkning respektive syntolkning vid sändning i marknätet, satellit eller tråd har tillgängliggjorts på motsvarande sätt vid tillhandahållande i beställ-tv.

UR:s utbud av teckenspråkstolkade och syntolkade förstapublicerade program som enbart tillhandahålls i beställ-tv har ökat från 0 timmar 2019 till 13 respektive 15,6 timmar 2022.

UR har därmed uppfyllt kraven gällande teckenspråkstolkning och syntolkning i beställ-tv.

Uppläst text

UR har under 2022 köpt in programvara och installerat tjänsten uppläst text som från och med januari 2023 kommer att fungera i UR Play. UR har därmed uppfyllt kravet att verka för att tjänsten uppläst text ska kunna erbjudas i beställ-tv.

Tillgänglighetstjänsternas kvalitet och användbarhet, information samt dialogen med berörda organisationer

UR har uppfyllt kraven på att utvärdera och lämna redogörelser för utvecklingen av tjänsternas kvalitet och användbarhet samt att ha en systematisk och regelbunden dialog med berörda organisationer. Det framgår även att UR eftersträvar att användare får fullgod och tillgänglig information om vilka program som tillgängliggörs genom olika tjänster.

Frågan om särskild avgift eller föreläggande

Den som inte följer ett beslut som meddelats före den 1 december 2020 om skyldighet att utforma tv-sändningar på ett sådant sätt att programmen blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning, får meddelas de förelägganden som behövs i enskilda fall för att beslutet ska efterlevas. Ett föreläggande får förenas med vite (17 kap. 11 § första stycket 4 p. radio- och tv-lagen i dess lydelse före lagändringen som trädde i kraft den 1 december 2020).

En leverantör av en medietjänst som inte följer ett beslut om tillgänglighet enligt 5 kap. 12 § som meddelats efter den 1 december 2020 får åläggas att betala en särskild avgift (17 kap. 5 a § radio- och tv-lagen).

UR har inte uppfyllt kraven avseende teckenspråkstolkning och syntolkning i tv-sändningarna. Detta beror på att UR har beräknat kvoterna för tolkningen på en för låg sändningsvolym. UR kan inte åläggas att betala en särskild avgift eftersom beslutet om krav på tillgänglighet till tv-sändningarna meddelades före ikraftträdandet av lagändringen om att den som inte följer ett beslut om tillgänglighet får åläggas att betala en särskild avgift. Granskningsnämnden anser att det saknas anledning att meddela ett föreläggande. Nämnden utgår från att UR framöver kommer att inkludera de tolkade timmarna i den totala sändningstiden för tv-sändningar på svenska. Ärendet avslutas därför utan ytterligare åtgärd.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av David Claesson.

För granskningsnämnden

Dag Mattsson